

Søerne i Hareskovby

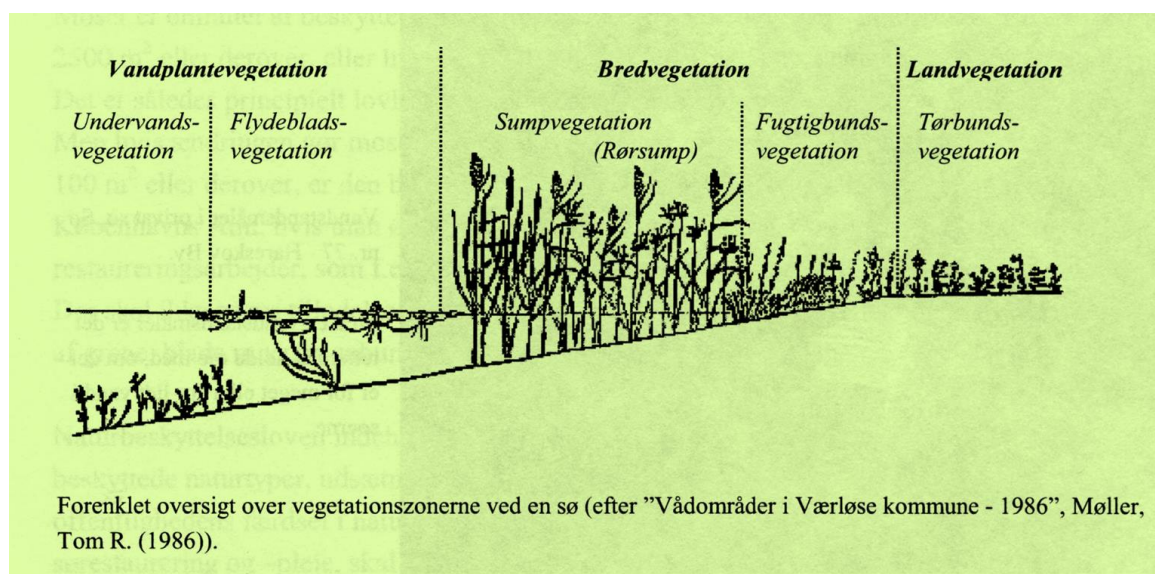
*Råd og vejledning
om vedligeholdelse
og bevaring af
et rigt plante- og
dyreliv*

Udgivet af Sø-gruppen
Oktober 2017
Hareskovby Medborgerforening

Denne pjece er udarbejdet til sø-ejerne og andre med interesse for søer og vådområder i Hareskovby- Udgivelsen er støttet af Furesø Kommunes Miljøinitiativpulje.

Indhold:

At være sø-ejer: side 3

Hvad indebærer det at bevare og vedligeholde en sø?: side 3

Hvad er en ændring: side 4

Hvad er maskinel bearbejdning?: side 4

Tilladelse til alt er et krav: side 6

Andre forhold: side 6

Hvad gør jeg som sø-ejer?: side 6

Kort over søer i Hareskovby: side 8

Lovgivning og regler: side 10

Naturbeskyttelsesloven: side 10

Lokalplanbestemmelser, som specifikt vedrører søerne: side 10

Naturbeskyttelse for søerne i Hareskovby: side 10

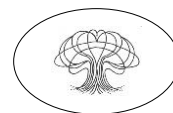
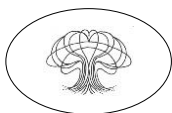
Naturpleje: side 12

Søgruppens 12 anbefalinger til sø-ejerne: side 12

Lidt historie om søerne i Hareskovby: side 16

Litteratur: side 16

Spørgsmål: side 16

Hareskovby er karakteriseret ved mange små og større søer, som til dels er indbyrdes forbundet og som danner basis for et meget varieret plante- og dyreliv til gavn og glæde for alle.

Folderen fortæller om, hvordan disse søer/vådområder bedst vedligeholdes, såvel med hensyn til vandkvalitet som til plante- og dyrelivet og i overensstemmelse med de specifikke krav i Naturbeskyttelsesloven og Lokalplanen for Hareskovby.

At være sø-ejer

Når du har købt en ejendom, hvor en del af ejendommen er en sø, er det formentlig, fordi du ønsker at nyde godt af de rekreative elementer, der er i at have en sø som en del af din have.

I forhold til at en traditionel have med en græsplæne giver tilstedeværelsen af søen i eller i tilknytning til haven ekstra dimensioner af vidde og natur.

Det at være sø-ejer, er et privilegie der ikke er forundt alle.

Det at eje en sø eller bo tæt på med udsigt til en sø anses for at være attraktivt, hvilket også afspejler sig i priserne på ejendomme med sø eller søudsigt.

På den baggrund har de fleste sø-ejere et naturligt ønske om at bevare og vedligeholde det aktiv, de har investeret i

Som sø-ejer har du ret og pligt til at vedligeholde din sø. Du skal i den forbindelse være opmærksom på, at en sø ikke bare er et alternativ til at have en græsplæne. En sø er i modsætning til en græsplæne omfattet af en lang række krav og regler. Mere om det senere.

Hvad indebærer det at bevare og vedligeholde en sø

Indledningsvis skal det slås fast, at en sø ikke vedligeholdes sig selv.

Den nybagte sø-ejer vil på den korte bane konstatere, at søen kræver mindre vedligeholdelse end græsplænen. Søen skal ikke slås en gang om ugen. Der skal ikke rives græs og nedfaldne blade, der skal ikke udlægges gødning eller kalk, og der skal ikke luges mælkebøtter o. lign.

Men... Efter et par vedligeholdelsesfrie år vil den opmærksomme sø-ejer konstatere, at søen har forandret sig

Efter nogle år er kantvegetation vokset voldsomt. Hvor der tidligere var åbne brinker med et naturligt fald fra græsplænen ned mod søen, er der pludselig kommet en mur af siv og andre

Hvad er en ændring?

Helt overordnet gælder, at der ikke må foretages ændringer.

I den tidligere beskrevne situation, hvor kantvegetationen over en årrække har bredt sig op på landjorden og ud i søen, og åkanderne har overtaget en stor del af overfladen:

- Er man så – som sø-ejer - forpligtet til, at forhindre denne ændring, da det er en ”ændring” af søens tilstand?
- Er man så – som søejer - når ændringen er sket forpligtet til, at bringe situationen tilbage til udgangspunktet?
- Hvis ja, hvad er så udgangspunktet?

vandplanter i området mellem søen og græsplænen. I løbet af få år vil vandplanterne kunne erobre flere meter af brinken (din græsplæne) og samtidig breder de sig også ud i søen. Får vandplanterne uhindret lov til at brede sig ud i søen, vil der i løbet af få år blive skabt en sammenhængende masse af slam og rødder med det resultat, at søbredden pludselig er rykket et par meter ud i søen. Får processen lov at fortsætte uhindret, bliver det, der var en sø, i løbet af en årrække til et vådområde uden blankt vand. Er der åkander ude i søen, kan det se pænt ud, når en begrænset del af søens overflader er dækket. I løbet af få år kan åkanderne have bredt sig til et meget stort område. Helt galt går det, når åkanderne og kantplanterne når sammen, og søen på et tidspunkt ”lukker”. Det, der i starten var en nem opgave, er pludselig blevet et problem. Søen forsvinder.

Andre gange opleves det, at kanten af søen ”falder ned” i søen og græsplænen forsvinder. Hvad gør man ved det? Som anført tidligere, skal man som sø-ejer være opmærksom på, at en sø er underlagt mange

regler, man ikke behøver tænke på som almindelig haveejer. Det er ikke nemt.

Hvad er maskinel bearbejdning?

Helt overordnet gælder, at der ikke må foretages maskinel bearbejdning. Hvad er det så?:

- **Store selvkørende maskiner? Disse vil formentlig altid være omfattet.**
- **En kædesav? Eller en håndsav?**
- **En motoriseret plæneklipper? Eller en håndskubbet plæneklipper?**
- **En motoriseret buskrydder? Eller en le?**
- **En almindelig håndbetjent spade, en rive eller en kultivator?**

Det kan være svært at sætte grænsen..

Søer som kan ses fra offentlig vej

Sø 61 set fra Kaj Øgaard Stien

Foto: Ib Knudsen

Sø 60 set fra Birkevang

Sø76 set fra Søvangs Allé

**Sø 78 set fra
Tibberup Allé**

Sø 78 set fra stien langs Tibberup å

Tilladelse til alt er et krav

Helt overordnet gælder, at kommunen skal søges om tilladelse til (stort set) alt.

Læser man Naturbeskyttelsesloven og lokalplanen for området, er det gentagne gange fremhævet, at kommunen på forhånd skal give tilladelse til ”alt”, der har med søerne eller vådområderne at gøre.

- Skal man - som sø-ejer - søge kommunen om tilladelse til at forhindre den tidligere omtalte tilgroning?
- Skal man - som sø-ejer - søge kommunen om tilladelse til at fjerne en konstateret tilgroning?

Andre forhold

Vandkvalitet og livet i søen. I praksis er det vanskeligt for den enkelte sø-ejer at påvirke vandkvaliteten i den enkelte sø, bortset fra, at man fra den enkelte grund kan undgå, at tilføre søen uønskede produkter.

Flere regler om søpleje tilsiger, at der skal sikres lys til søerne. Dette sikres blandt andet ved, at undgå høje træer tæt på søbredden. Hvis der ikke er træer tæt på søbredden, begrænses mængden af blade, der falder i søen, hvorved mængden af potentielt slam i søbunden ligeledes begrænses. Hvilke træer og buske på landjorden er omfattet af beskyttelsesreglerne i Naturbeskyttelsesloven og Lokalplanen for Hareskovby? Der er ingen specifik omtale vedrørende beplantning på land.

Lokalplanen for Hareskovby fastslår, at bygninger og terrænregulering, der er mindre en 10 meter fra søbredden, ikke er tilladt

Hvad gør jeg som sø-ejer?

Indledningsvis er det en god ide at nærlæse Naturbeskyttelseslovens § 3 (1) og paragraffen om søer i Lokalplanen for Hareskovby (2).

Når du har sat dig ind i reglerne, må du hver gang, du ønsker at foretage dig noget, vurdere, om det kræver tilladelse:

- Hvis ja, så søg inden du går i gang
- Hvis nej, så gå i gang
- Hvis du er det mindste i tvivl, anbefales du altid at kontakte kommunen og få råd og vejledning.

Specielt hvis du vurderer, at det ikke kræver tilladelse, bør du under alle omstændigheder tage hensyn til, at handlingen tilgodeser forholdene for vilde dyr og planter i området.

Ligeledes skal du sikre, at der ikke tvivl om, at arbejdet udføres manuelt, altså ikke maskinelt.

Overordnet kan det anbefales, at arbejdet med at vedligeholde søen -og de sønære områder udføres løbende, således at det netop er **vedligeholdelse og ikke ændringer**.

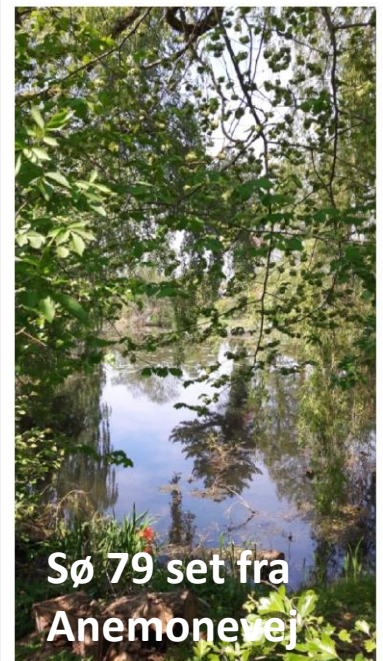
Søer som kan ses fra offentlig vej

Sø 73, Bibliotekssøen, set fra Poppel Allé

Sø 79 set fra Kjeldgårdsvej

Sø 79 set fra Anemonevej

Sø 80 set fra Bogmosen

Sø 80 set fra Anemonevej

Foto: Ib Knudsen

Lovgivning og regler

Naturbeskyttelsesloven

Det er Naturbeskyttelsesloven, der overordnet regulerer, hvad man må, og hvad man ikke må med søerne:

”§ 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb”

Lokalplanbestemmelser, som specifikt vedrører søerne:

§ 7.1.3., stk. 3:

Der må ikke opføres nogen form for bebyggelse nærmere end 10 m fra søer, jf. § 10.9.

Note: Bestemmelsen gælder også for mindre bygningsdele, herunder tagudhæng. Begrebet ”bebyggelse” omfatter alle former for byggeri og overdækninger mv.

§ 10.9, Søer:

Eksisterende søer må ikke ændres ved regulering, opfyldning og lignende. Se kortbilag i lokalplanen.

Der må ikke etableres nogen form for bebyggelse, oplag, træterrasser, drivhuse eller lignende, samt foretages terrænreguleringer inden for en afstand af 10 m fra eksisterende søer.

Der må ikke etableres bådebroer eller lignende (*se definition af begrebet bebyggelse ovenfor*)

Naturbeskyttelse for søerne i Hareskovby:

Naturområder er levested for vilde planter og dyr. Forsvinder naturområderne, vil der også være vilde planter og dyr, der forsvinder. Nogle naturområder er derfor beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Dispensation til ændring af naturområder gives som udgangspunkt kun, hvis det vil forbedre forholdene for de vilde dyr og planter i det beskyttede område.

I Hareskovby findes mere end 25 søer og vådområder, som er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Beskyttelsen omfatter både søens overflade og det omgivende areal, hvor der primært vokser vådbundsplanter.

Disse naturområder er beskyttede, selvom de ligger på privat ejendom. Hvis man har et beskyttet naturområde på sin private ejendom, må man anvende det, som man lovligt er vant til, men man må ikke foretage ændringer i tilstanden af området. Tilstandsændringer omfatter f.eks. opfyldning, -

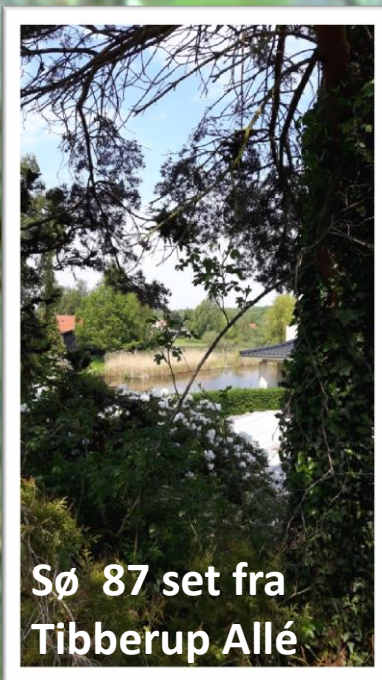
Søer som kan ses fra offentlig vej

Sø 82 set fra Fjællebro

Sø 86 set fra Stormly

Sø 87 set fra Tibberup Allé

Sø 85, Vesterled Sø, set fra NØ

afgravning og etablering af terrasser, broer, brinksikring og lignende i søbredden. Det er heller ikke tilladt at fjerne den naturlige vegetation i søen eller søbredden eller at udplante haveplanter, der ikke hører til i søen. Der må derudover ikke foretages ændringer, der på anden måde ændrer et naturområdes tilstand (f.eks. tilledning af drænvand til en sø eller bruge vandet i en sø til vanding af have).

Hvis der alligevel er et ønske om at foretage ændringer af et naturområde, skal kommunen først give dispensation for disse regler. Dette skal gøres inden projektet går i gang. Dispensation gives som udgangspunkt kun, hvis det vil forbedre forholdene for vilde dyr og planter i det beskyttede område

Naturpleje

I rapporten Vådområder i Værløse, 2002 findes beskrivelse af søerne i Hareskovby samt forslag til forbedringer af søernes vandmiljø og/eller fysiske tilstand. De fleste naturplejetiltag kræver forudgående dispensation, så kontakt kommunen, hvis du vil udføre naturpleje i en sø.

Søgruppens 12 anbefalinger til søejerne:

1. OPRENSNING AF AFFALD.

- a. Væltede træer og andet affald eller genstande, der flyver eller vælter ud i vandet, skal fiskes op og fjernes.
- b. Der må ikke kastes affald, herunder haveaffald såsom græs- grene- blade mv. ud i søer eller vådområder.

2. TILLEDNING AF RENT REGNVAND OG FJERNELSE AF FORURENINGSBELASTENDE KLOAKRØR.

- a. Tilledning af rent regnvand kan ske efter aftale med kommunen.

3. OPRENSNING AF BUNDSLAM EFTER BEHOV.

- a. Oprensning af bundslam kræver tilladelse fra kommunen.

4. GØDSKNINGFRI OG SPRØJTEFRI ZONE PÅ 10 METER FRA FORÅRSVANDSTANDSLINJEN.

- a. Det vil mindske den mængde næringsstoffer og sprøjtemidler, der kommer ud i søen.

5. UDTYNDING OG RYDNING AF SKYGGENDE TRÆER OG BUSKE PÅ SYD-, SYDVEST- OG SYDØSTSIDERNE AF SØEN.

- a. Træerne både skygger, kaster deres løv i søen og dræner ved deres store vandforbrug, men fældning og rydning kræver tilladelse fra kommunen.

6. DET ER EN FORDEL; AT BRINKERNE SKRÅNER SVAGT.

- a. Det giver mulighed for et naturligt plante- og dyreliv og er især vigtigt for nordsiden.
- b. Ændring af brinkernes hældning kræver tilladelse, jf. § 10.9 i lokalplanen.

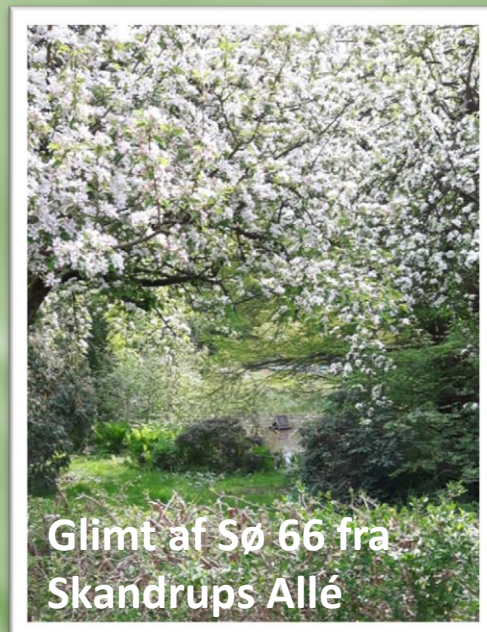

Søer som kan skimtes eller er helt gemt bort for indblik fra alfarvej

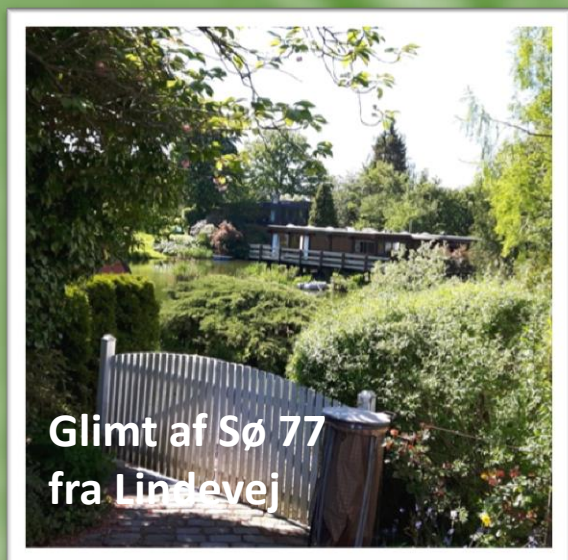
Foto: Ib Knudsen

Glimt af Sø 81
fra Anemonevej

Glimt af Sø 66 fra
Skandrups Allé

Glimt af Sø 77
fra Lindevej

Sø 77

Sø 25

Søer, hvor
billede helt
mangler:
Sø 62, Sø 64,
Sø 68, Sø 83
og Sø 88

7. LAV VEGETATION AF NATURLIGE GRÆSSER OG URTER NÆRMEST SØEN.

- a. Dette øger artsrigdommen og samspillet mellem dyrene i vandet og på land.

8. MANUEL SLÅNING AF BREDVEGETATIONEN VED BEGYNDENDE TILGRONING.

- a. Det vil især være høje urter og græsser som *lodden dueurt*, *brændenælde*, *bjørneklo*, *tagrør*, *dunhammer* og evt. *pilebuske*.

9. MANUEL HØSTNING AF VANDPLANTER, NÅR PLANTEMASSEN ER BLEVET FOR TÆT.

- a. Det vil især være *vandpest* og *hornblad*, men kan også være f.eks. *åkander*.

10. NATURLIGT DYRELIV.

- a. Udsætning af f.eks. ænder, fisk og krebs forstyrrer søens balance.
b. Fodring skal undgås, da det giver næring til søen..
c. Der må ikke drives jagt i søerne

11. VIS HENSYN TIL VANDS OG TIL LANDS

- a. Hvad enten du sejler på søen eller opholder dig på bredden, bør du tage hensyn til dine medejere af søen

12. LAV FÆLLES AFTALER OM JERES BRUG OG VEDLIGEHOLDELSE AF SØEN.

- a. Etabler et sø-laug for alle søens ejere med vedtagelse af et fælles regelsæt.
b. Arranger årlige sø-dage, hvor alle sø-ejere hjælper med beskæring og oprensning efter fornøden tilladelse.

Knopsvaner ved Bæksø (Foto:Aase Hofmann)

Oprensning af Sø 77 1997/98

Foto: Lennart Heldorf

1

Måling af vand- og slamdybder

2

Klargøring
så vandet kan pumpes væk

3

Udtørret

4

Tørt mudder
graves op

5

Og bunkerne vokser...

6

Blishønsbolig

7

Komposten køres væk

Færdigt arbejde!

8

Vi har i 1997/98 sluttet os sammen i en søforening, Sølaug 77, som stadig støtter og styrer tiltag for Sø 77.

Lidt historie om søerne i Hareskovby:

Ved sammenligning mellem gamle og nye kort er det tydeligt at se den store reduktion, der er sket i antallet af søer og søernes areal grundet en kombination af forurening, tilgroning, opfyldning og dårlig vedligeholdelse. I 1980'erne ansatte kommunen en biolog til bl.a. at skrive en rapport om søerne/vådområderne i Værløse kommune, og han viste et skræmmende billede, nemlig at der fra 1950'erne til 1980 forsvandt ca. 70 % af vådområderne i kommunen. Små vandhuller var blevet fyldt op, og mange mindre søer forsvandt pga. dræning og kloakering med efterfølgende tilgroning med træer og buskads.

I 1985 stiftedes på privat initiativ en Søgruppe i Hareskovby for at holde øje med søerne i byen, for at vejlede sø-ejere i, hvordan miljøet kunne bevares, og for at etablere kontakt til det offentlige herom. Søgruppen blev dannet af medlemmer fra Parcellforeningen Kjeldgården, Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite og Hareskovby Grundejer- og Borgerforening. Søgruppen udgav i januar 1991 første udgave af sin pjece om vedligeholdelse af småsøer til alle sømedejere i Værløse Kommune.

I 1986 udgav Værløse Kommune en vådområderapport, der blev revideret i 2002. Rapporten indeholder oplysninger om alle registrerede søer/vådområder i kommunen.

I januar 2015 besluttede bestyrelsen i HMB (Hareskovby Medborgerforening) derfor at genoplive Søgruppen med den vision at medvirke til, at de mange søer i Hareskovby bevares med et rigt plante- og dyreliv i harmoni med omgivelserne.

Søgruppen vil udarbejde pjecer om vores søer, deres vedligeholdelse, bevarelse samt sø-ejernes pligter i forbindelse hermed. Og fungerer derudover som kontaktorgan mellem HMB og offentlige myndigheder. Søgruppen under HMB er et åbent udvalg, og alle kan deltage med råd og vejledning i drift og vedligeholdelse af vores søer.

Litteratur:

1. Naturbeskyttelsesloven <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186418>.
2. Lokalplan 116 for Hareskovby med Tillæg 5 til Kommuneplan 2013, vedtaget af Byrådet i Furesø Kommune den 2. marts 2016. Se Kommunens hjemmeside: www.furesoe.dk og skriv lokalplan 116 i søgefeltet
3. Gitte Calov: Vådområder i Værløse Kommune. Januar 2002
4. Søgruppen i Hareskovby: Min sø, mit vandhul. Januar 1991, revideret 2002.
5. Miljøstyrelsen: Søg ”Små søer og vandhulspleje”.

Spørgsmål: Hvis du har spørgsmål, kan du finde Søgruppens kontaktpersoner på HMB's hjemmeside www.hareskovbymedborgerforening.dk. Du kan også kontakte kommunen direkte og få råd og vejledning af Center for By og Miljø, Furesø Kommune, mail: bme@furesoe.dk

